

FEDRA, SEGLES D'ESPERA PER UN AMOR CORRESPOST

Pilar Andreu Rovira

Fedra. Director: José Carlos Plaza. Versió: Juan Mayorga. Repartiment: Ana Belén (*Fedra*), Chema Muñoz (*Teseo*), Fran Perea (*Hipòlito*), Daniel Esparza (*Acamante*), Alicia Hermida (*Enone*) i Javier Ruiz de Alegría (*Terámenes*). Teatre Grec, 1 d'agost de 2007.

Després d'estrenar-se al Festival de Teatro Clásico de Mérida, la *Fedra* de José Carlos Plaza i Juan Mayorga va establir-se durant uns dies al Grec. Després es va representar al Teatro de Bellas Artes de Madrid fins al 29 d'octubre.

La història de *Fedra* és la d'una dona engabiada en si mateixa per una forta passió. La metxa de la passió és encesa per Afrodita; la gàbia representa el venciment d'uns prejudicis i d'una moral que no permeten l'acompliment d'un amor mal vist per la societat. La víctima s'hi pot mirar de refugiar, però la seva veritat és tan gran que si en reprimeix la manifestació pot acabar esclatant. Insonoritzar l'explosió d'un desig indecorós o fer que l'ona expansiva arribi als del seu entorn, aquesta és la qüestió. En uns casos per iniciativa pròpia i en d'altres per incentivació, *Fedra* acostuma a declarar-se al seu fillastre Hipòlit; i sacrifica la reputació en va, perquè aquest fet només endarrereix la mort anunciada d'antuvi. Depenent de les versions escrites sobre aquest mite, *Fedra* se suïcida en silenci per causa d'un amor que la sobrepassa i que sap que no pot aconseguir (Espriu, versió de Villalonga); per despit, en veure's vilment rebutjada (Eurípides); per desconsol i sentiment de culpa, després de constatar la tràgica fi a què ha arrossegat Hipòlit per les seves calúmnies (Sèneca), etc. I és que, un cop la filla del Sol s'ha avingut a parlar, només l'acusació d'un intent de violació pot fer valer la seva innocència davant dels ulls del seu marit i rei d'Atenes, Teseu.

La 31a edició del Festival Grec de Barcelona va ser clausurada el 5 d'agost de 2007 amb la *Fedra* escrita pel dramaturg Juan Mayorga i dirigida per José Carlos Plaza. El text és d'una gran bellesa i engloba i adapta les peces d'Eurípides, Sèneca i Racine. A grans trets, de la versió grega en plasma el conflicte que es produeix entre l'amor (representat per Afrodita i *Fedra*) i la castedat (simbolitzada per Àrtemis i Hipòlit); de la versió romana, la clara inadaptació dels dos protagonistes en els mons on estan immersos i el desenllaç de morts consecutives; i, de la versió francesa, el problema successori que es podria originar si Teseu, l'home a qui *Fedra* deu tant, fos mort. Mayorga dibuixa una reina carregada de remordiments a causa de desitjar la mort del seu marit, però aquesta és l'única solució que ella veu del seu problema. *Fedra* és víctima del poder d'Eros, i així es manifesta dalt de l'escenari amb el vestit que duu, blanc i cobert amb una capa de tons càlids: el mantell de l'amor que ha caigut damunt de la seva innocència. Però Hipòlit llueix

Pentación Espectáculos
y Festival de Teatro Clásico de Mérida
presentan

fedra

versión de Juan Mayorga

Ana Belén Alicia Hermida Fran Perea
Chema Muñoz Javier Ruiz de Alegría Daniel Esparza

escenografía Francisco Leal / J.C. Plaza vestuario Pedro Moreno
iluminación Francisco Leal / Óscar Sáinz música Mariano Díaz productor Jesús Cimarro

dirección José Carlos Plaza

*Cartell de l'obra Fedra, versió de Juan Mayorga. Direcció:
José Carlos Plaza. Intèrprets: Ana Belén, Chema Muñoz, Fran
Perea, Daniel Esparza, Alicia Hermida i Javier Ruiz de Alegría.
Festival de Teatro Clásico de Mérida. Teatro Romano,
juliol del 2007.*

el blanc més impecable per la seva puresa i castedat, no en va és l'heroi trezenc que segons una tradició mil·lenària s'homenatja amb un floc de cabells per part de les noies que estan a punt de casar-se. Per altra banda, Teseu apareix a escena després de burlar la mort en les batalles on ha estat lluitant; porta un vestit de tons foscos i lluents ple de tires i això, sumat a un rostre pàlid, una melena escabellada i una veu d'ultratomba, fa que sigui vist com un espectre. Tots els personatges es mouen per un espai escènic nu i polivalent, que tan sols té l'ornamentació d'una

paret vermella (el color de l'amor) que es contraposa al negre del terra (el color de la mort) i d'un llit, un mòdul que s'alça quan les escenes es desenvolupen a la cambra de la reina. La paret on es retallen els personatges és plena de marques suaus que s'entrecruen amb l'excepció d'un gran solc que la travessa en diagonal d'una punta a l'altra i que simbolitza una gran ferida. Aquesta esclatxa és el traç que marca una fletxa de caçador que fereix de mort la seva presa, però també és el recorregut de les sagetes de Cupido; és l'esgarrapada que deixen les urpes d'una fera, però també és la ferida oberta en Enone, qui ho fa tot per Fedra perquè l'estima com una filla i només n'acaba rebent ingrituds; és el dolor per l'absència d'un pare, marit i rei que tots donen per mort; és el patiment per una mare i reina atacada per una malaltia que ningú no sap guarir; és l'ànima que s'esquinça per les angúnies de dur un secret feixuc; és la desesperació de qui perd la dona i perd el fill per un engany; és el senyal inconfusible de la que sega vides. Tots els personatges que surten a escena són ferits i, com més difícil és el moment viscut, més s'acosten a aquesta esclatxa, com si els absorbís. Fedra n'és l'exemple més clar: cap al final de l'obra s'enganxa a la paret amb el cap decantat, els ulls closos i els braços alçats, i es deixa travessar, impertèrritament, per la colossal ferida, que esdevé el símbol del seu patiment extrem. Principi i fi de l'obra combreguen amb el punyal que descansa entre les seves mans i, més tard, al fons del seu pit. Dona, estrangera i vinculada a un llinatge condemnat a viure amors impossibles, Fedra no fa cas de les advertències cantades des del cel per la seva mare Pasifae, que concebé el monstre Minotaure com a fruit de les seves relacions extramatrimonials, i deixarà que es repeteixi per darrer cop el somni d'una fletxa que amb un sol vol llevava la vida a dues feres.

Ana Belén, Fran Perea, Alicia Hermida i els altres actors interpreten el complex text de *Fedra* amb bona tècnica i sense gaires vacil·lacions però sense posar la mateixa cura en el traspuament d'emocions. No obstant això, es produís en major o menor grau la catarsi entre les pedres del teatre grec, és interessant el gir que presenta aquesta nova versió del mite de Fedra: la clara insinuació que l'amor és correspost, almenys de sentiment. L'Hipòlit de Mayorga, com molts d'altres, és fortament temptat a l'habitació de la madrastra, i està a punt de deixar-se endur per l'impuls del moment, però és al desenllaç de l'obra, quan el cos de l'heroi apareix mutilat i desfigurat, que Fedra sap llegir en els seus ulls el sentiment que li volia ocultar; i el més que hipotètic incest és segellat amb un petó. Aquest és un gran guany per a una heroïna sabotejada durant segles per una societat poc oberta de mires. El mateix Eurípides va escriure dues versions diferents sobre aquest tema i només se'n conserva la segona, *Hipòlit portador de la corona*. Amb la primera versió, *Hipòlit velat*, es va aixecar massa rebombori per una reina sense pudor que mostrava el que sentia al seu fillastre, i crítiques com la d'Aristòfanes, qui va titllar la madrastra de dona pública, van funcionar com a censura i van fer necessària l'escriptura d'una segona versió. Per altra banda, Racine va eliminar la possibilitat d'aquest amor creant el personatge d'Arícia, una cosina enemistada de Teseu que és capaç d'enamorar el jove que odia totes les dones. En canvi, *La tempesta* de Cao Yu, funciona com una mena de bàlsam per a Fedra, tot i que en aquest cas el jove Hipòlit no en té prou amb la seva madrastra i juga a dues bandes. Hipòlit sempre es recordarà com un heroi cast, viu exemple de la deessa Àrtemis, però l'escrit de Mayorga és dels pocs on la reina atenenca apareix com a l'única dona capaç de torçar la seva misogínia. Tal vegada s'haurà aconseguit abans, però el fet és que Fedra ha hagut de sofrir segles d'espera perquè el seu amor fos feliçment correspost.